

תשובות לשאלות בנושא איידס¹

א. חובת הגילוי לבן הזוג

יש לברר קודם אם החולה עצמו חייב לגלות שיש לו איזושהי מחלה, או אולי – "והתברך בלבבו לאמור שלום יהיה לי"². האגרות משה³ דן לגבי מחלה תורשתית המועברת לחמישים אחוז מהצאצאים, ופסק שבודאי חייב לגלותה קודם שמקדש אשה, כדי למנוע קידושי טעות. (נדון בזה בהמשך בפרג ג). אך גם בלי החשש של קידושי טעות יש כאן גם איסור הונאה – "ולא תונו איש את עמיתו"⁴ – איסור הנוגע לענייני נישואין כמו לענייני ממון, ואולי אף חמור מזה. ועל כן נאמר בהמשך פסוק "ויראת מאלוקיך", היודע מחשבות הוא יודע⁵.

אשר לרופא אם חייב הוא לגלות או לא, המקורות לכך הם קדומים. בספר חסידים (נכתב לפני כ-700 שנה) מובא⁶:

"לא יכסה אדם מום בני ביתו אם צריכים בניו או קרוביו להזדווג, אם יש להם חולי; שאילו היו יודעים אותם המזדווגים עמהם אותו חולי, לא היו מזדווגים. לא יכסה אותם אלא יגלה להם פן יאמרו קידושי טעות היה, אלא יפרידם ולא יהיו ברע יחדיו".

השולחן ערוך, אורח חיים סי' קנו, עוסק בקצרה בהלכות דרך ארץ. המגן אברהם בפירושו על השולחן ערוך⁷ ובעקבותיו גם נושאי כלים אחרים, מביאים הלכות נוספות להנהגותיו של אדם, וביניהם עיקרי דיני לשון הרע ורכילות. המשנה ברורה⁸ מציין גם לסיפרו "חפץ חיים" שבו הוא מפרט באריכות את הלכות לשון הרע ורכילות.

כל אדם מבין שאסור לדבר לשון הרע על השני. הדבר אסור גם על-פי דין תורה וגם על-פי ההבנה האנושית של מערכת יחסים בין אדם לחברו. כאשר אדם פותח את הפה, היה ראוי שיתפלל קודם להקב"ה שלא יכשל, וכלשון התפילה "אלוקי, נצור לשוני מרע". גם כל ספרי המוסר הרעישו עולמות על עניין עוון לשון הרע.

אף על פי כן כתב הפתחי תשובה⁹:

1. אלו הם תשובות לשאלות אותם שאל פרופ' אברהם סופר אברהם במאמרו "איידס – היבטים מוסריים והלכתיים" לעיל עמ' 373-375. השאלות ותשובותיו של הגר"י נויבירט שליט"א נמסרו בכינוס הבינלאומי הראשון לרפואה, אתיקה והלכה שהתקיים במרכז הרפואי שערי צדק בחודש תמוז תשנ"ג.

2. דברים כט יח.

3. אה"ע ח"ד סי' עג ס"קב.

4. ויקרא כה יז.

5. שם ברש"י.

6. ספר חסידים סי' תקז.

7. אר"ח סי' קנו.

8. שם ס"ק ד.

9. אר"ח סי' קנו.

"ואנכי מרעיש העולם להיפך, עוון גדול מזה. הספרים מדברים על האיסור החמור של לשון הרע, אבל ברצוני להגיד דברים הפכיים, וגם הוא מצוי יותר. והוא מניעת עצמו מלדבר במקום שיצטרך לדבר, להציל עשוק מיד עושקו."

כלומר, לפעמים השאלה איננה שאלת דיבור לשון הרע אלא שאלת הצלה. דוגמא נוספת: אדם הנמצא במצב קשה, מצב של פיקוח נפש כשאדם אחר אורב לו בדרך כדי להורגו. אם ישנו מי שיודע על הסכנה ויכול להזהיר מפניה הוא מחוייב להציל את חברו, אחרת יעבור על "לא תעמוד על דם רעך"¹⁰. כמו כן, מי שרואה גנבים העומדים לפרוץ לחנותו של השני חייב משום מצוות השבת אבידה לספר לו על כך, כדי שיוכל להציל ממונו.

מצוות הצלה מול לשון הרע

אמנם כאן המקום לשאול: מדוע אין פה איסור לשון הרע? התשובה היא פשוטה: דיבור הנחוץ לצורך הצלה אין בו איסור לשון הרע, כפי שיבוא בהמשך.

הפתחי תשובה קובע שכלל דומה קיים גם בענייני שידוך. אמנם הוא אינו דן במפורש על ענייני מחלה, אלא על שידוך מסוכן מחמת ענייני ממון, כאשר איש רע ובליעל עומד להתחתן עמו. במקרה כזה חייבים לגלות את הסכנה שבשידוך, וחובה זו כלולה במצוות השבת אבידת גופו או ממונו. אבל כפי שנראה בהמשך, גם בענייני מחלה חלים הדברים. אך השאלה החשובה היא איפה נמצא הגבול. מתי מותר, מתי אסור, עד כמה חייבים לפרט ולגלות במצבים הללו. הכלל בזה הוא, כפי שביאר ה"חפץ חיים"¹¹, שהדבר מסור ללב. אם כוונתו לרעת האדם השני, הרי זה לשון-הרע ואסור, אבל אם כוונתו לטובה, להצילו ולשומרו, אז מצווה רבה לעשות כן. ועל זה נאמר "ויראת מאלוקיך"¹².

מצד אחד ה"חפץ חיים" מגביל אותנו בדיבורים אסורים ומיותרים, אך מהצד השני הוא מחייב אותנו לדבר במקום שצריך לדבר. בסוף ספרו הוא מביא כמה דוגמאות מתי מותר, מתי חובה ומתי אסור לפתוח את הפה. למשל בענייני שידוך כאשר אדם יודע שלאחד משני הצדדים יש חסרונות.

התנאים להיתר הגילוי

ה"חפץ חיים", מבדיל בין סוגי האינפורמציה השונים. אם לחתן יש בעיה של אפיקורסות ח"ו – חייב לגלות. על זה נאמר "לא תעמוד על דם רעך". ה"חפץ חיים" ממשיך וקובע שאם מדובר על מחלה גופנית פנימית שהמחותן אינו מודע לה כיון שהיא דבר פנימי שאינו נראה, גם אז אין המגלה עובר על איסור רכילות.

להלכה מוסיף ה"חפץ חיים" שלושה תנאים¹³:

א. שיברר תחילה שדבר זה בכלל חולי הגוף ולא חולשה בטיבו.

10. ויקרא יט טז.

11. חפץ חיים, כלל י'.

12. שם, וברש"י שם.

13. חפץ חיים כלל י'.

מי ששמע על פלוני שאושפז בבית-החולים אסור לו "לקחת חצוצרה גדולה" ולהכריז על דברים בהם אינו מבין ואינו יודע. האם התייעץ קודם עם רופא וחקר אם באמת מדובר במחלה רצינית? ללא בירור אמיתי, הוא עלול "להרוג" בן-אדם על ידי דיבורו.

ב. שלא יגדיל את ענין המחלה יותר ממה שהוא באמת.

שלא יטעה לחשוב שכיוון שכבר ניתנה הרשות לדבר, אז כבר הותר לדבר הכל. בא החפץ חיים וקובע: לא! יש למדוד בדיוק כמה מותר לגלות וכמה אסור.

ג. שיכוון לתועלת המחותר ולא מצד שנאת החתן.

עליו לדעת שאם מוסר הוא אינפורמציה, עליו לוודא שכל כוונתו אך ורק לשם שמים, כדי להציל את הנפגע.

כאמור, החפץ חיים מבדיל בין גילוי אפיקורסות של בן הזוג לבין גילוי על מחלה שלו.

במקרה הראשון חובה לגלות למשודך את הבעיה. אולם בבעיות בריאות מצויות, לדעת החפץ חיים אמנם אין איסור לשון הרע בגילוי, אך גם אין חובה לגלות. מורי ורבי הגרש"ז אויערבאך (שליט"א) [זצ"ל] פסק להלכה שהחפץ חיים מדבר כאן רק על מחלה שידוע שאינה מסוכנת, למשל כשיש לכלה ארבע או שש אצבעות ברגל, ולא ברור אם זה משנה בעניין השידוך. אבל אם מדובר במחלה קשה עד כדי חשש לפירוק הנישואין, או אם יש חשש של מחלה תורשתית קשה – אדרבא ואדרבא, על כגון זה יש לנהוג כמו בעניין אפיקורסות. כאן יש חיוב גמור לגלות למשודך משום "לא תעמוד על דם רעך". אך יש "שיכוון לתועלת המחותרים ולא מצד שנאת החתן".

עוד עלי להוסיף, דברי שו"ת חלקת יעקב¹⁴ אודות בחור כבן עשרים שנה שיש לו מחלת סרטן, ר"ל, ולחולה עצמו ולמשפחתו לא נודע כלל מזה, והוא נתארס לנערה. ושואל הרופא, אם הוא מחוייב לומר זאת למשפחת הכלה, כי לפי דעת הרופאים לא יחיה הבחור יותר משנה או שנתיים (!), וכמובן אם תשמע הכלה, לא תנשא עמו, או דילמא שב ואל תעשה עדיף, דכל זמן שלא נשאל על זה לא היה בכלל – "יעצנו רע"¹⁵. החלקת יעקב פסק שהרופא מחוייב לומר זאת לכלה. והראיה, דברי הרמב"ם¹⁶:

"הרואה את חברו טובע בים או ליסטים באים עליו או חיה רעה באה

עליו, ויכול להצילו הוא בעצמו או שישכור אחרים להצילו, ולא הציל, ...

העושה אותם עובר על לא תעמוד על דם רעך".

והכסף משנה על המקום מביא ירושלמי, דאפילו להכניס עצמו בספק סכנה כדי להציל את חברו מוודאי סכנה גם כן חייב, והטעם מפני שהוא ודאי והוא ספק.

לסיכום:

כאשר אחד מהמשודכים נגוע במחלת האיידס והוא איננו מתכוון לגלות זאת לבן הזוג השני – חייבים להודיע עך כך למשודך הבריא.

14. ח"ג סי' קלו.

15. לקוח מתוך הוידוי, לפי סדרא-ב.

16. פ"א מה' רוצח הי"ד.

גם אם מדובר בבני זוג הנשואים כבר, אם אחד מהם נגוע באיידס ואינו מגלה זאת לבן זוגו – חייבים להודיע על כך לבן הזוג השני כדי למנוע סכנה לחייו. אין בכך איסור לשון הרע, והמונע את הידיעה הזו מבן הזוג הבריא עובר על איסור תורה של "לא תעמוד על דם רעך".

ג. קידושי טעות עקב הסתרת מחלת איידס

נפסק בשולחן ערוך¹⁷:

"המקדש אשה סתם ונמצא עליה אחד מן המומים הפוסלים, הרי זה

מקודשת בספק".

הלבוש¹⁸ מסביר את הספק: מצד אחד ניתן לומר שאם הוא לא התנה, כנראה שהוא איננו מקפיד על מום כזה. מצד שני, אם סתם בני אדם מקפידים על מום כזה, אזי גם אם הוא עצמו לא התנה במפורש יש מקום לומר שדינו כאילו התנה. לכן כיוון שאין אנו יודעים אם הוא מקפיד או לא מקפיד, פוסק השולחן ערוך שהאשה היא ספק מקודשת וצריכה גט מספק.

הפסק של השולחן ערוך קיים אך ורק במום או במחלה שניתן לסבול אותם, יתכן שאדם מקפיד ויתכן שאיננו מקפיד, לכן הקידושין חלים מספק ואם הבעל רוצה להספיק את קשר הנישואין, חייב לתת לה גט מספק.

אבל אם מדובר במחלה קשה מאד, וברור לנו שהבעל מקפיד ובודאי לא היה מסכים להשתדך בתנאים אלו, הרי זה כאילו רימו אותו מלכתחילה, אפילו לא התנה. אין כאן מקום לתנאים, אין כאן מקום להכנס לספק, מדובר בקידושי טעות, וההלכה קובעת שאפילו מספק אינה צריכה גט. העיקרון שיש להבדיל בין המומים, בין אלה שיתכן שאינו מקפיד עליהם ובין אחרים שבודאי יקפיד עליהם – מובא במפרשי השולחן ערוך שם¹⁹.

משום כך במחלת האיידס, שקרוב לודאי שהחולה בה ימות²⁰ – כאן בודאי שלא על מקרה כזה השולחן ערוך מסתפק, אלא המקח טעות ואין האשה מקודשת. ומכל מקום יש לשאול שאלת חכם ולא להסתמך על שיקול דעת עצמי.

מחלה של הבעל

השולחן ערוך שצויין למעלה דן אמנם במומים של האשה, אך מבחינת ההלכה חל אותו הדין גם לגבי מומים או מחלות של הבעל. מבואר בשולחן ערוך²¹ שגם אם נמצאו מומים בבעל הרי זה מקח טעות, כופין אותו להוציא, ודינו כדין נמצאו בה מומים. ראייה לדבר מסוגיא במסכת בבא קמא²² ממנה נלמד כי אם מתברר לאשה כי הבעל

17. אבן העזר, סי' לט סע' ה.

18. במקום.

19. בית שמואל ס"ק טו בשם התוספות כתובות עב ב ד"ה על.

20. אמנם החיים והמוות ביד הקב"ה, אבל בעינינו שלנו אנו רואים את המציאות כפי שהיא.

21. אבן העזר, סי' קנד סע' ג.

22. קי, ב – קיא, א. הסוגיא דנה ביבמה שנפלה לפני מוכה שחין. מתוך הסוגיא מתברר שאשה מוכנה להנשא לאדם בריא שיש לו אח מוכה שחין, למרות הסיכוי הקטן שתיפול לפניו ליבום, אך איננה מוכנה בשום פנים להנשא מראש למוכה שחין.

שהיא נשאת לו הוא עצמו מוכה שחין אין ספק בגמרא שמדובר בקידושי טעות, הקידושין מתפרקים כאילו לא היו קידושין מעולם והאשה פנויה ויכולה להתחתן עם כל מי שתרצה ללא צורך בגט.

כמובן לא באתי לפסוק כאן הלכה, ובאופן מעשי יש לפנות לבתי דין בנידון.

ד. כפיית גט עקב הדבקות באיידס לאחר הנישואין

אם אחרי הנישואין חלה אחד משני בני הזוג במחלת האיידס ובן הזוג הבריא רוצה משום כך להתגרש, יכול בית הדין לכפות מתן גט.

העיקרון מבואר בשולחן ערוך²³ שאם הבעל נעשה מוכה שחין כופין אותו להוציא את אישתו בגט ולתת כתובה.

ה. שימור הנישואין עם אמצעי הגנה מאיידס

שאלה קשה היא אם שני הצדדים מסכימים בכל זאת להמשיך בחיי הנישואין למרות שידוע להם שאחד משניהם חולה. בסופו של דבר יכול להיות שהמחלה תעבור על ידי חיי האישות – מחלת האיידס עוברת מאיש לאשתו ולהיפך. השאלה היא איך ניתן להישמר שבן-הזוג לא יידבק. קיימים כל מיני אמצעים למניעת הריון, התקן תוך-רחמי, גלולה, דיאפרגם, אך כל אלה אינם שומרים על בן-הזוג שלא יידבק במחלה. העצה היחידה להקטין את הסיכון להעביר את המחלה מאיש לאשתו היא ע"י קונדום, לבישת נרתיק על ידי הבעל.

ברצוני להדגיש שיש לזכור, כמו בסוגיית מניעת הריון, גם כאן אין לעשות שום דבר בלי לשאול רב מומחה ובקי בדינים אלה, וקל וחומר בענין לבישת הקונדום שחמור יותר, כי הדבר קשור באיסורים חמורים. גם גדולי עולם, אותם נצטט בהמשך, אינם רוצים לפסוק לבד אלא אם כן יסכימו עמם גדולים אחרים. עד כדי כך נזהרים הפוסקים בעניינים אלה.

הגאון ר' חיים עוזר בתשובתו בספרו ה"אחיעזר"²⁴ מביא מקרה של אשה אשר לפי דעת הרופאים נשקפת סכנה לחייה אם תתעבר, וזן בשאלה אם מותר לבעל לשמש אשתו בהיותו לבוש בנרתיק הנתון על האבר ויקלוט הזרע לתוכו.

כדי להבין את חומרת השאלה אקדים ואסביר כאן את האיסור החמור של הוצאת זרע לבטלה. הרמב"ם בהלכות איסורי ביאה מביא²⁵ שהעושה כן בנידוי הוא יושב, ועליהם נאמר בישיעיהו: "ידיכם דמים מלאו"²⁶, וכאילו הרגו נפש. ידוע גם מאמר חז"ל²⁷, כי זה היה חטא דור המבול, שנאמר: "כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ"²⁸. ובגין חטא זה מוצאים אנו בתורה כי ער ואונן, בניו של יהודה מתו לפני זמנם²⁹. בשולחן-

23. אבן העזר סי' קנד, א.

24. ח"ג סי' כד (ה).

25. פכ"א הי"ח.

26. א טו.

27. נדה יג א, ובפירש"י שם.

28. בראשית ו יב.

29. "ושיחת ארצה ... וירע בעיני ה' אשר עשה וימת גם אותו", שם לח י.

ערוך³⁰ מובא שעוון זה חמור מכל העבירות שבתורה, והעושה כן כאילו שופך דמים והורג את הנפש. אצל הקב"ה, אדם הלוקח את כוחותיו שקיבל מהקב"ה וזורק אותם להשחית דומה למי שהורג נפש בפועל.

לכן אמרתי שבדרך כלל קיים איסור הוצאת זרע לבטלה כאשר אדם משתמש בקונדום. שאלתנו היא האם יש מקום לדון להקל במקרים מסויימים, למשל כאשר נוגע הדבר לשלום בית בין איש ואשתו.

הגמרא ביבמות מביאה ברייתא³¹ שלוש נשים משמשות במוך: קטנה, מיניקה ומעוברת. דברי ר' מאיר. רש"י ותוספות חולקים איך ללמוד פשט. לפי רש"י הכוונה להנחת מוך לפני התשמיש – חושבני שזה מעין מה שקרוי היום דיאפרגמה. המוך מאפשר לאשה לחיות את חייה המשפחתיים ללא כניסה להריון, והשמוש בו מותר דוקא לשלוש נשים אלה, קטנה, מיניקה ומעוברת, ולא לנשים אחרות. לדעת התוספות הפירוש בברייתא שונה, ולכל הדעות אסור ליתן שם מוך לפני תשמיש, כי אם יתן הרי הוא כמטיל זרע על עצים ואבנים כאשר הוא מטיל על המוך. אך לפי התוספות כוונת הברייתא להתיר בשלוש נשים היא נתינת מוך לאחר התשמיש, אחרי שהאיש הטיל את זרעו כדרך כל העולם. והאשה הנותנת מוך סופג אחרי התשמיש לא הוזהרה על השחתת זרע.

חכמים חולקים שם על היתר זה של ר' מאיר, והלכה כחכמים. אם נעיין ברש"י שם נמצא, שמדובר במקום שיש חשש רחוק לסכנה – לכן ר' מאיר רוצה להתיר, וחכמים אינם חוששים לסכנה רחוקה, "שומר פתאים ה"³² ומן השמים ירחמו עליו.

אך הנדון שלנו, מחלת איידס, אינו דומה לברייתא ביבמות לגבי קטנה, מיניקה ומעוברת. אצל שלוש הנשים יש רק חשש קטן של סכנה, מה שאין כן כשמדובר על מחלת האיידס שסופה להמית. במקרה זה קרוב לודאי שהמחלה תעבור בסופו של דבר לבן-הזוג. לכן יש כאן מקום לדון אולי על כגון זה לא נאמרה המחלוקת בין ר' מאיר וחכמים, וכולם יודו להתיר. מאידך, כאן שהבעל משתמש באמצעי המניעה, זה חמור יותר.

האחיעזר³³ בשם הדבר-אליהו רוצה להתיר כשיש חשש סכנה אם האשה תיכנס להריון, מכיון שלדעתו גם שימוש עם קונדום הוא בעצם שימוש כדרך כל הארץ. והוא מוסיף שמאחר ולא מדובר באיסור תורה, אלא רק מדברי סופרים משום חיוב עונה התירו. גם האגרות משה, להגאון ר' משה פיינשטיין זצ"ל³⁴ כתב כעין זה, שאם אדם מקיים מצות עונה עם קונדום, אין זה נקרא הוצאת זרע לבטלה, ומשום שעת דחק גדול, עינוי נפש ועשיית שלום בין איש לאשתו יש מקום להקל. אך ר' משה פיינשטיין ז"ל, עם היותו אחד מגדולי הפוסקים בדורנו וכולם שמעו לקול הפסק שלו – בכל זאת הוא מסיים את דבריו כי יש להתיישב בזה עם אחד מגדולי הדור³⁵.

30. אה"ע כג ג.

31. יב ב.

32. תהלים קטז ו.

33. ח"ג סי' כד (ה).

34. אה"ע ח"א סי' סג.

35. ולכאורה האג"מ סותר את דבריו באה"ע ח"ד סי' סז, ושם הוא אינו מתיר לאיש ללבוש נרתיק.

לעומת זה, לא כמו האחיעזר ולא כמו האגרות משה, מצאנו גדולי פוסקים שאוסרים: השבט סופר³⁶ והמהרש"ם³⁷. לפי דעתם יש אולי להתיר דיאפרגמה, אבל להטיל זרע לתוך נרתיק – אין להתיר. מי יכול להכניס את ראשו לתוך מחלוקת זו? שמעתי גם ממורי ורבי הגאון הרב אויערבך (שליט"א) [זצ"ל] שהוא אינו מוצא עצה – כמה מר – לחיות חיי נישואין באופן כזה, וכן מביא פרופ' א"ס אברהם שליט"א בספרו "נשמת אברהם"³⁸ בשם הגאון אויערבך (שליט"א) [זצ"ל] ובשם הגאון אלישיב שליט"א. לכן למעשה אין לעשות דבר בלי לשאול רב מומחה ובקי בדינים אלו.

ו. שימור הנישואין ללא אמצעי הגנה מאידס

אם בכל זאת שני הצדדים, שאחד מהם נשא איידס, מוכנים להכניס את עצמם לסכנה הזאת, כדי להשאיר זכר בעולם – האם מותר להם לשמש כדרך כל הארץ, בזמן שיודעים הם שיש סיכון גדול שהמחלה תעבור, ואולי מן השמים ירחמו? אם הבעל נגוע במחלה, יש לו לכאורה דין רודף לגבי אשתו – ואם אדם מסכים שירדפו אחריו ויהרגו אותו, אין לו רשות לכך. אנחנו בריותיו של הקב"ה ואין לנו רשות להפקיר את חיינו, וכל זמן אשר נשמה באפנו חייבים אנו לעשות הכל על מנת לקיים את החיים שהקב"ה נתן לנו.

מאיזך אף כי אינני יודע למסור מספרים או אחוזים, ידוע שיש אמנם סיכון מסויים של העברת המחלה, אבל ייתכן כי החשש אינו כל כך גדול עד כדי שאפשר לקרוא את הבעל בשם רודף, אם האשה רוצה בקיום הנישואין. כי לא פעם מצאנו שמותר לאדם להכניס את עצמו לספק סכנה אם שני הצדדים מסכימים, ובפרט שיש כאן שאלת שלום בית. לכן אי אפשר לאסור על בני הזוג להמשיך לקיים את הנישואין למרות הסיכון שכרוך בכך.

ז. סיכון הולד בהריון של חולה איידס

במקרה והאשה היא נושאת המחלה, האם עלינו לחשוש שיידבק הוולד? כלומר, כאן לא מדובר לא רק על איש ואשתו, אלא גם על הדור הבא, שחס ושלום עלול להיוולד ילד נגוע באידס.

מצאנו ב"נשמת אברהם"³⁹ שכ-50% מהילדים נדבקים במחלה. שמעתי מפרופ' אברהם שבינתיים ירד אחוז הולדות הנדבקים מהוריהם ל-20-30 אחוז. זה עדיין אחוז גבוה מאד⁴⁰, וקיים חשש סביר שילד כזה לא יוכל לחיות יותר מאשר כמה שנים. אבל מה לא יעשה אדם כדי להשאיר זכר בעולם הזה, גם אם הוא יודע שסיכוייו קלושים? כאן ברצוני להביא את תשובת האגרות משה⁴¹. בחור חולה במחלה תורשתית, מחלת לב מסוכנת ועוד עיוורון, אשר בערך מחצית הוולדים יקבלו אותה – האם מותר

36. אה"ע סי' ב.

37. ח"ג במפתחות דף שיז ע"א.

38. ח"ד אה"ע דף קפב (2).

39. שם חו"מ דף ריח.

40. בינתיים ירד אחוז הולדות הנדבקים מאימותיהם עוד יותר, וכיום הוא פחות מ-6% אם האם, נשאית

-- העורך.

האיידס, מקבלת במהלך ההריון טיפול תרופתי פומי ב-Zidovudine

-- העורך.

41. אה"ע ח"ד סי' עג (ב).

לו להתחתן? מקדים הגר"מ פיינשטיין שכמובן הוא מחוייב לגלות לכלתו על אודות מחלתו לפני שהוא מקדש אותה, כי אחרת יעבור על "לא תונו איש את עמיתו", וכפי שכבר הבאנו לעיל בפרק ג.⁴² אבל מותר לו, והוא אף מחוייב לשאת אשה משום מצות פריה ורביה, "שהרי אפשר שיוליד בנים ובנות שלמים ובריאים, ויתפלל להקב"ה שיזכה אותו בבנים ובנות שלמים ובריאים בכל אבריהם. כי הרי אין מן ההכרח שחציים יהיו חולים", עכ"ל. ואולי יש להזכיר כאן גם את תביעתו של הנביא לחזקיהו המלך⁴³ – אל לך להתעסק בסודות הבריאה; מה שציווה אותך הקב"ה לעשות עשה וה' יתברך יעשה הטוב בעיניו.

לכן, בני זוג הרוצים לשמר את הנישואין ולקיים את מצות פריה ורביה למרות הסיכון ללידת ילד חולה – אי אפשר לאסור זאת עליהם. למעשה יש להתייעץ עם מורה הוראה אשר ישוחח עם רופא מומחה לפני פסיקתו.

ח. חובת בדיקת נוגדני איידס אצל סגל רפואי

כאשר הדבר נוגע לחשש של פגיעה בחברו או לפגיעה של רופאים בחולים המטופלים על ידם, אז בודאי יש לנהוג על פי ההלכה בחושן משפט⁴⁴ הקובעת שכל מכשול שיש בו סכנת נפשות, אפילו ספק סכנת נפשות, מצוות עשה להסירו, להישמר ממנו ולהזהר, שנאמר⁴⁵: "הישמר לך ושמור נפשך מאוד". לכן, אם יש חשש שהרופא הוא נשא איידס ויכול, אולי, להדביק חולים בהם הוא מטפל, ודאי וודאי שהוא חייב להיבדק. אם החשש יתאמת, במקום לטפל בחולים ימצא בע"ה עבודה אחרת. פרנסתו תגיע מ"פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון"⁴⁶.

מקור: ספר הכינוס הבינלאומי הראשון לרפואה, אתיקה והלכה,

עמ' 165-174, 1996.

42. ספר הכינוס הבינלאומי הראשון לרפואה, אתיקה והלכה, איידס – תשובות הלכתיות, פרק ג', עמ' 169-170.

43. ברכות י א.

44. חר"מ סי' תכז סע' ח ו-ט.

45. דברים ד ט.

46. תהילים קמה טז.